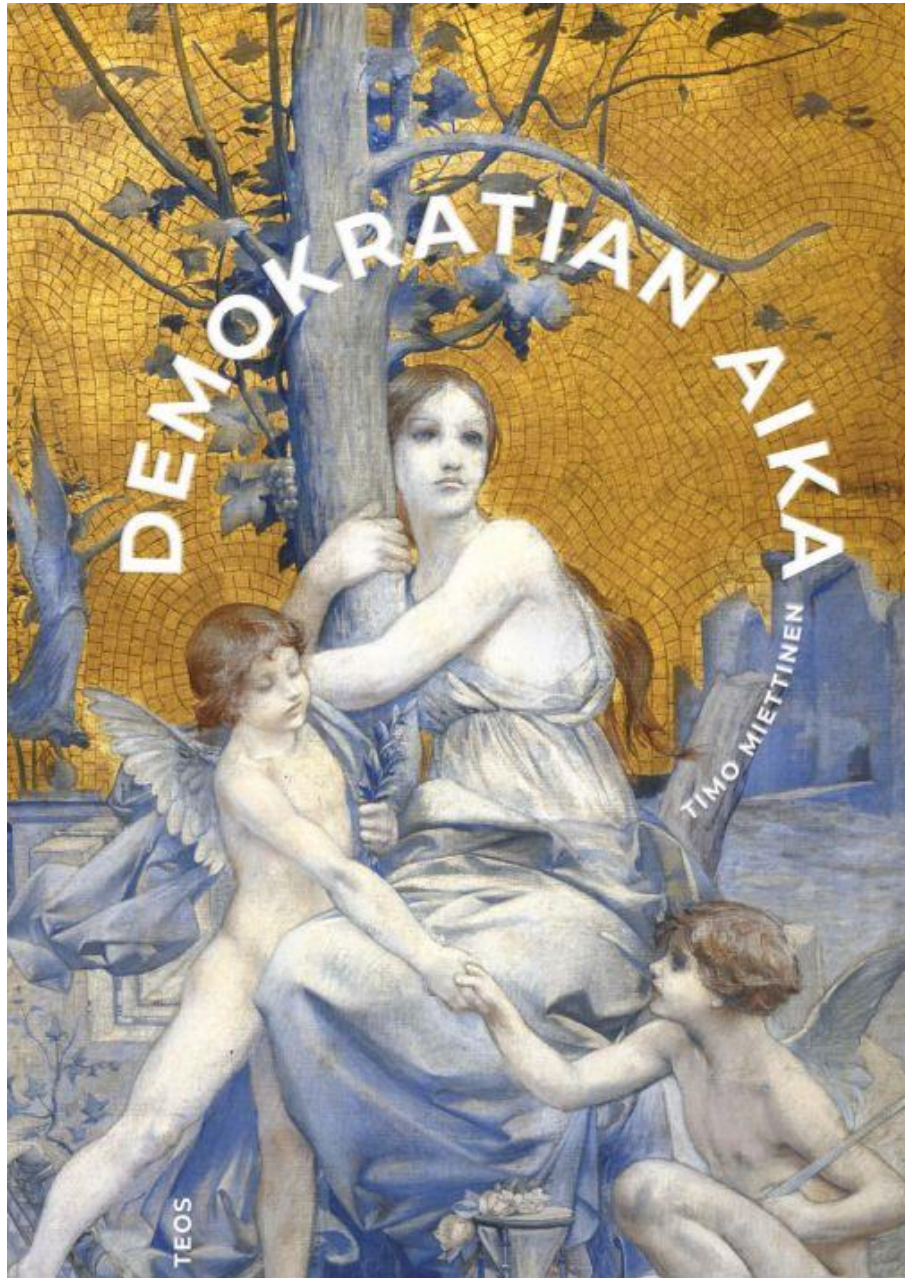

Demokratiakehitys ja sivistys

Timo Miettinen, akatemiutkija

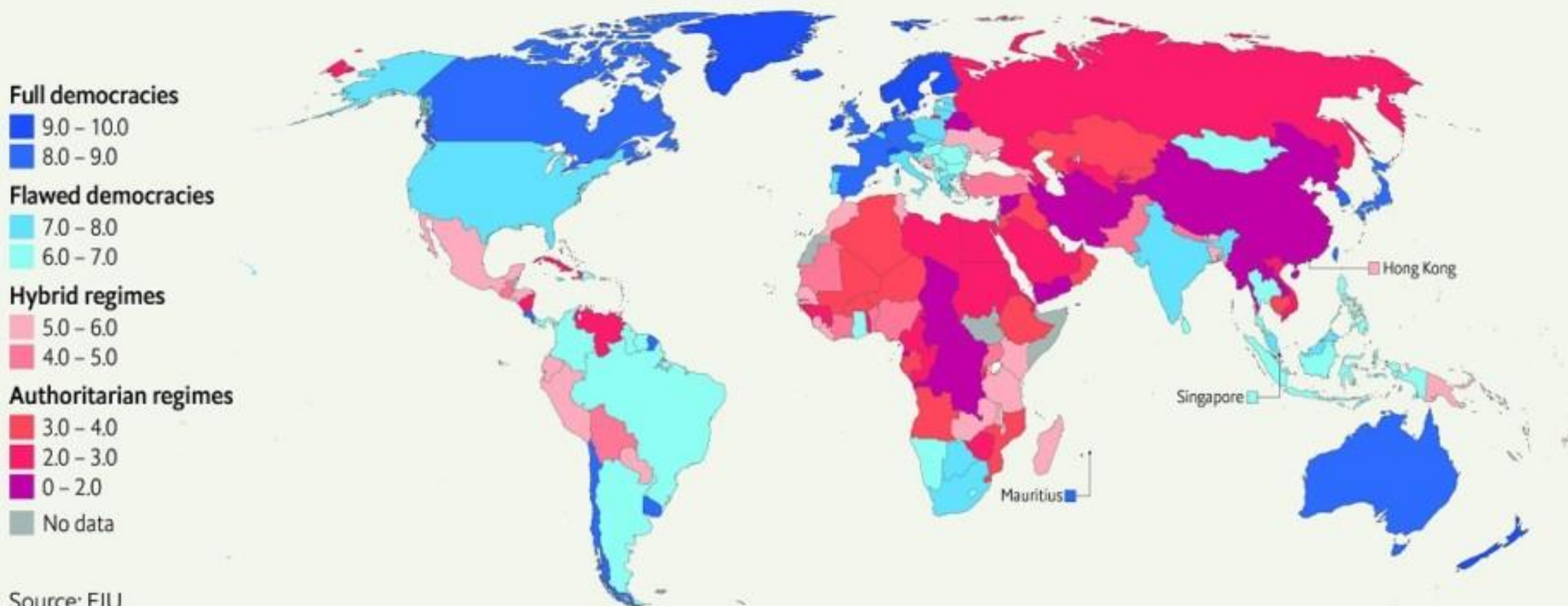
Opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulutuksen
ja tutkimuksen visioseminaari, 10.10.2025

Demokratian aika (Teos, 2024)

Democracy Index 2022

Only 8% of the world's population lives in a “full democracy”

**Pysyvyyttä vai
muutosta?**

Kompromisseja vai erimielisyyttä?

Yksilö vai yhteisö?

**Mistä demokratia
ponnistaa?**

**Demokratian
lupaus:
tulevaisuus on
avoin, maailmaa
voi muuttaa**

Mistä moderni demokratia ponnistaa?

- 1400–1500-lukujen tasavaltalainen ajattelu: historia johdantona politiikkaan
- **Ympyrän rikkominen:** pois syklisestä aikakäsityksestä, tulevaisuus avoin
- Niccolò Machiavelli (1469–1527): politiikka jatkuvaa kamppailua, ei ennalta annettu järjestys

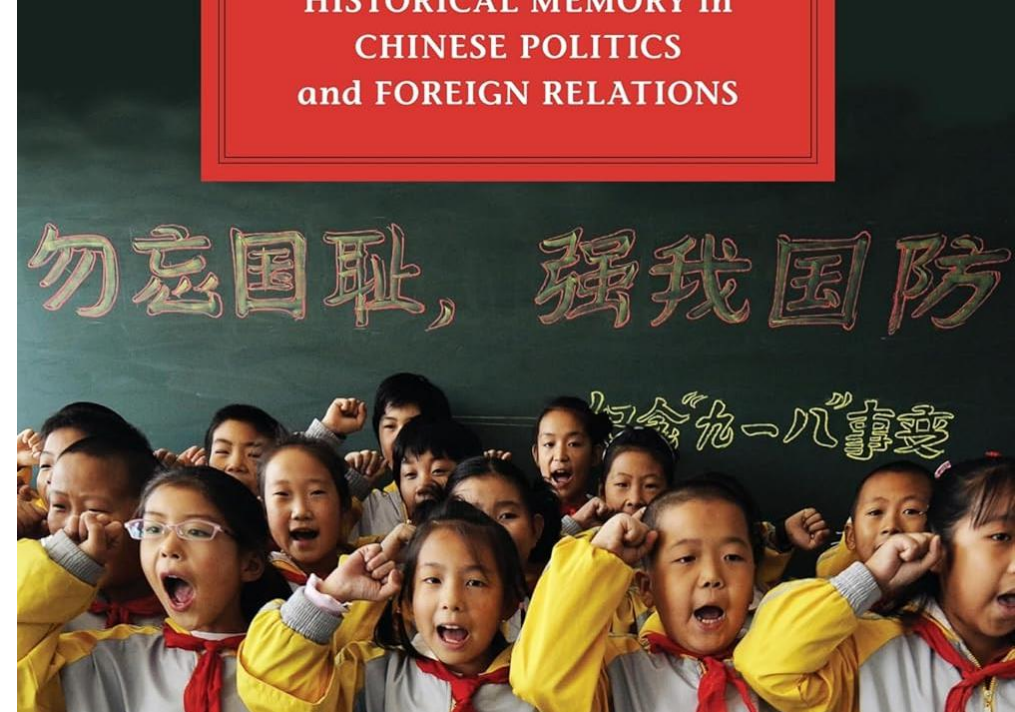
Romantiikan ajan merkitys

- Valistuksen ajan merkitys: valta ei tule Jumalalta: kansansuvereniteetti
- Demokratia ei kuitenkaan vain valistuksen tuote: **yksilöllisyys** ja **historian moniselitteisyys**
- Demokratiasta tulee vähitellen harmonian sijaan **erillisyyden** ilmaus

Demokratian kolme ajallista haastetta

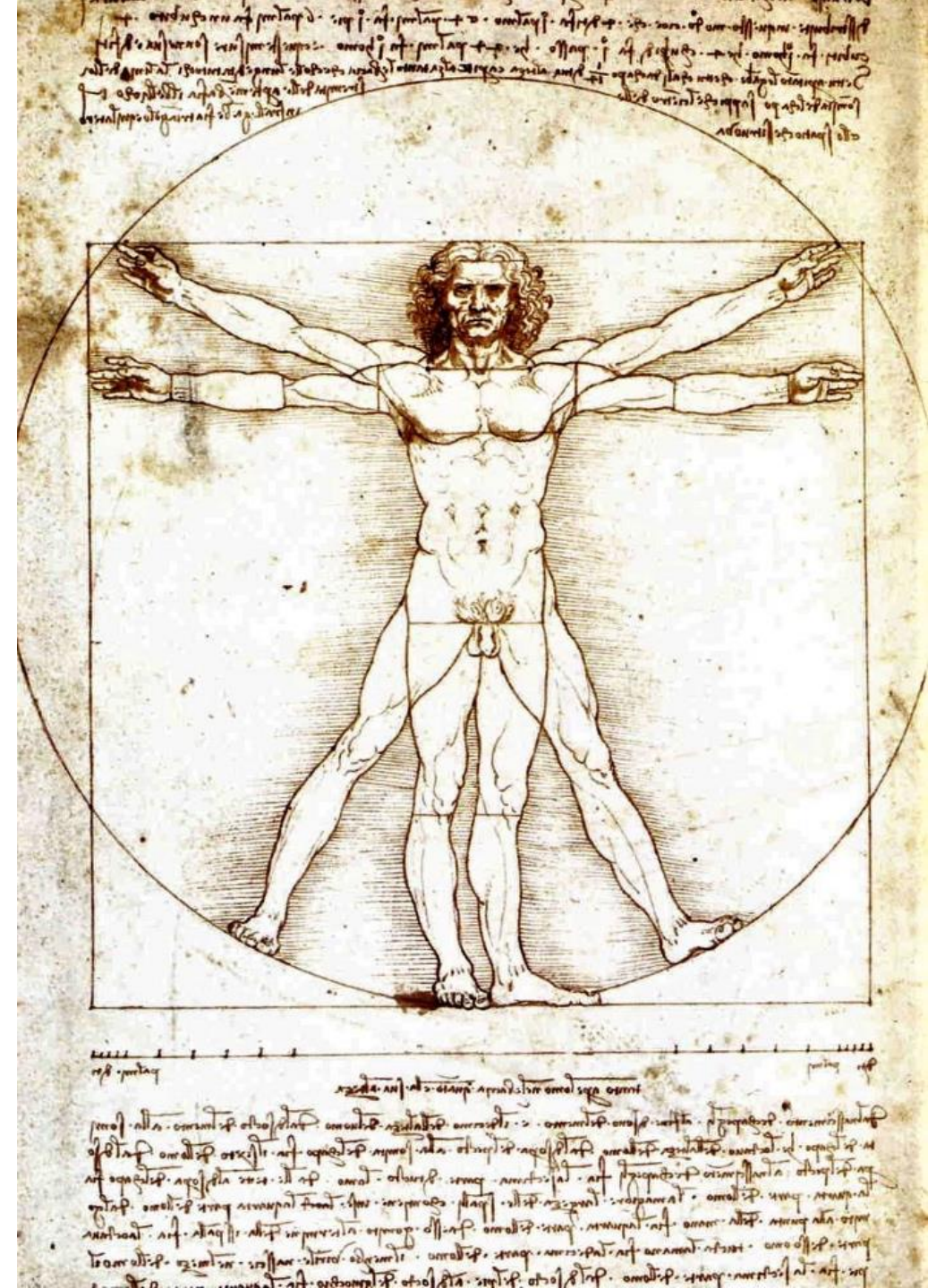
- **1) Liberalismi ja “historian loppu”**
 - Fukuyama: liberaali demokratia historian päätepisteenä (1991)
 - Oikeutus siirtyä historiasta *ihmisluontoon* → demokratia “valmiina”
- **2) Populistinen nostalgia**
 - Poliittika menneisyyden palauttamisena (Trump, Brexit, Orbán)
 - “Hiljainen enemmistö” ja kaipuu takaisin → nykyhetken delegitimointi
- **3) Autoritaariset uhrikertomukset**
 - Menetyksen & nöyryytyksen narratiivi legitimoit kontrollin
 - Venäjä: “lännen masinoimat” katastrofit;
Kiina: 1800-luvun “kansallinen nöyryytys” + Tiananmenin jälkeinen historiapolitiikka

THE END
OF HISTORY
AND
THE

Demokratia ja sivistys

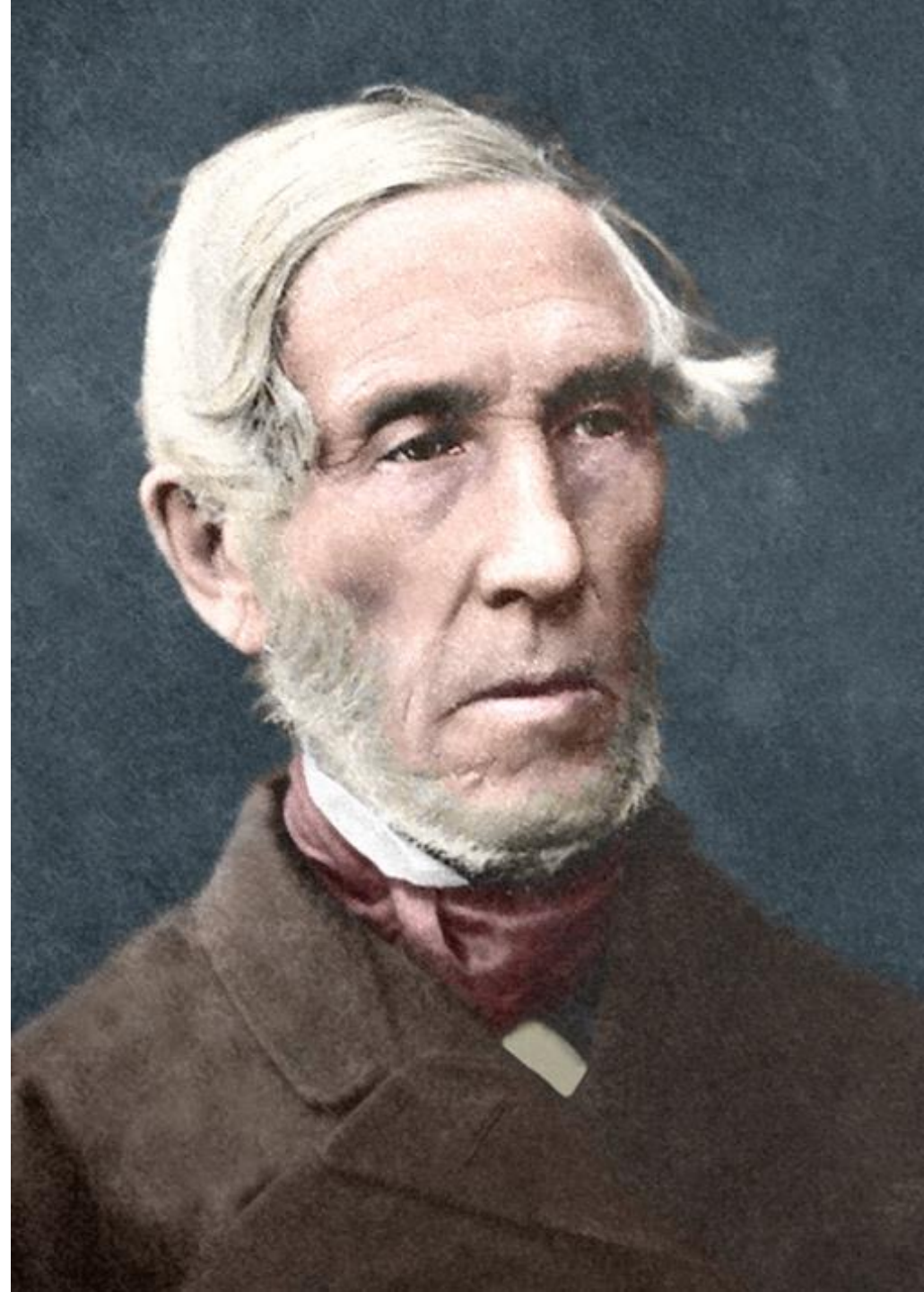
- Moderni demokratia kehittynyt rinnakkain sivistyksen (*Bildung*) käsitteen kanssa, saksalainen romantiikka
- Taustalla osin renessanssin ihmiskäsitys (ihmisen luonto ei ennalta annettu)
- Yksilöllisyys, tunne ja suhde luontoon: minä muotoutuu dialogissa maailman ja toisten ihmisten kanssa.
- Varsinkin pohjoismaissa sivistys ei elitistinen käsite: *folk-bildung*, kansanopistot, kirjastot, sivistysliikkeet

J. V. Snellman (1806-1881)

“Humaanisuuden, todellisen ihmisyyden sisältöä ei siten voi mitata luonnollisen laadun mukaan, vaan sen merkitystä tulee etsiä siitä täydellisyydestä, johon ihmiskunta pyrkii.

Vähäinen harkinta taas opettaa, että **tämän täydellisyyden täytyy olla pelkkä ideaali, päämäärä uralla, jolla ei ole loppua.”**

Sivistyksen ja demokratian liitto

- 1. Sivistys on demokratian itseisarvo**
Toisin kuin oppiminen, joka vastaa tavoittelee rajattua päämäärää, sivistys on avointa – liittyy tulevaisuuden avoimuuteen
- 2. Sivistys luo jatkuvuutta**
Menneisyys muuttuu yhteiseksi oppimiseksi ja vastuuksi (vs. nostalgia, historian käyttö uhriaseman rakentamiseen)
- 3. Sivistys hidastaa**
Harkinnan rytmi tasapainottaa sosiaalisen median kiihdyttävää logiikkaa.

Kiitos!